

הגזול עצים פרק תשיעי בבא קמא

צד.

עין משפט
נר מצוה

ח א מ"י פ"א מהל' צרכות הל' יט וע"ש
ב"מ סמך ע"ש כ"ט ט"ע
ל"ח פ"י ק"ו טע"ף א:
ט ב ג מ"י פ"ב מהל' גזילה והצדקה הל' ב
וע"ש בהשגות ופנ"מ סמך
ע"ש ע"י ט"ע פ"ח מ"מ ס"י
שס"ט ט"ז:
י ד ה מ"י פ"א מהל' ממונות ע"ש הל' א
והכלה ב:

גליון הש"ס

גמ' ב"ב פ"א ק"שאי ע"ין
לעיל דף ד' ע"א מוספות
ד"ה תמור:
והפריש פטמה חלה ע"ין
ב"מ דף מה ע"א מוס'
ד"ה אכל עטל:

מוסף רש"י

בוצע ברך. ונזעל לזון
גזילה דכתיב (משל א) כן
כחות כל בוצע נזעל אכ
נפש בעליו יקח (סנהדרין
א). מצות פאה להפריש
מזבח. דכתיב (ל)
תכלה. אלא הנה לפנייה
והס' יקלירוס (סנהדרין
א). מדרשו. כתיב תמחיש
נמשך נגמרה מלאכה
(שם) דלוקיע למעשר
ולתמורה (תמורה א).
מעשר ונתון לו. מעשר
תכלה את הכרי מכל
מעשרותיו ונתן לו את
הפאה. שאלו הפריש לא
היה עינים יחידים לעשרה.
דלקט שמה פאה פטורין
מן המעשר (סנהדרין
א). וזה הניח ליד
חיו (מכות טו). והשכים
בבקר ובצור. וזה היה
אילו עלמו (דברים טו).
חייב בפרט ובעוללות
ובשכחה ובפאה. כמו
משאל כרס (שם) א"ע"י
הפקד פטור מפאה. ומן
(פאה פ"א מ"ד) כל שזול
אכל ונשאר חייב במעשר
ובפאה. א"פ"י כי ה"א
הפקד חייב בכל הני,
דמפריש טעמא דכתיב היה
תעוב יתירא (ש"ל כח.
ובע"י תמורה א) דכתיב
נמשנה תורה לא תפאר
אחריך. ואמר מר לא
תפאר תפארתו ממנו, וייתי
פאה. ודרשין פסרי
אחרין זו שמה. ומכיו
לגר ליטוס ולחלומה יתירא,
וכתיב תתירא כי תצור
כרמך לא תעולל אחריך
בפרש. דמתן ונשאר פטור
ה"א פאה ושמה ועוללות,
למה לי למדור ומכסה
בפרש. קדושים ככולו
לעני ולגר תעזוב אותם,
לרבות הפקד כי ה"א גוונא,
אכל הפקד גמור פטור
מטוס. דמתן ונשאר פטור
לפקד (ד"ה א). ופטור
מן המעשר. דהפקד
פטור מן המעשר (שם)
ללא כתיב כי תעזוב
יתירא (ש"ל כח. תמורה
א) אין שמין לא לגב
וה"א לזול. שאלו נזול
בהמה או כלים ונשאר
אכלו. אין שמין הגזילה
והשכחה. שיתירא
גזי הפאה. אלא ישלם
בהמה וכלים והשכחה
שמן. אלא לזקוק. שמין.
דכתיב והמת יתירא לו
(ש"ל י"א).

ואפאה (והרים) [והפריש] ממנה חלה. משעת גזול ממחיש
חלה אלא רבואת קמ"ל דאע"פ שעשה כל השינויים
הללו אין אלא מנאץ א"כ משום דהיכא דאין מחילתו עיסה אין
ממחיש חלה עד אחר אפייה נקטה הכי:

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לא הפריש מן הקמה יפריש מן העומרים. א"כ לטעמי' דלמחר
צריש תמורה (ד' ו). וס' ד"ה אחר כל
דלמחר רחמנא לא תעזיב אי עזיב
מהני ומפריש התם דטעמא דהפריש
מן העומרים משום תעזוב יתירא
דכלא תעזוב יתירא לא היה מייחזי
דכיון דעזיב על לא תכלה היה
אמינא דלמחר ופטור ולהכי לא נאמר
א"כ בשמעתינן ע"כ לר' ישמעאל
למימר שינוי במקומה עומדת אבל
לר' דלמחר התם כל דלמחר רחמנא
לא תעזיב כי עזיב לא מהני בלא
תעזוב יתירא מפריש מן העומרים
ולא מצעי ליה תעזוב יתירא אלא
למפקיר כרמו או לרבי ישמעאל אי
שינוי קונה אנטרין דמפריש מן העיסה
ואם תאמר לא"כ דאנטרין תעזוב
יתירא לחייב מן העומרים מפקיר
כרמו מנליה דחייב בפאה וי"ל
דמריש ש"מ וכן ז"ל לר' אבהו
דרבי ישמעאל אי סבר רבי ישמעאל
דשינוי קונה ודרש תעזוב יתירא
לחייב מן העיסה אם כן המפקיר
כרמו מנליה דמשמע דהיה דרשה
אחיה ככ"ע מדדיק בפרק בא סימן
(גדה ד' נא). וס' ד"ה מין) דלא דתנן
התם כל שמייב בפאה חייב במעשר
היינו כל מין שמייב בפאה חייב
במעשר דאי לאו הכי הרי מפקיר
כרמו דחייב בפאה ופטור מן המעשר
ומאי ראייה ה"ל דלמחר מתני' כרבי
ישמעאל דמוקי תעזוב יתירא לחייב
מן העיסה ולא מיימי למדש שיתחייב
בפאה אלא ודאי לר' אבהו דפליג
ההוא דמפקיר כרמו ומתני' ש"מ
דפרישית: **מרחו** מעשר
וגותן א"ו. ואפילו למאן דאית ליה
צרייה כל זמן שלא הפריש פאה
ולא צרייה היה הכל שלו ותמחיש
הכל במעשר ושז' לא יפטור ואם
תאמר תרומה נמי לתני שמוס
וגותן לו ואין לומר דתרומה בלאו
הכי יפריש העני וכל פאה חייבת
בתרומה חדל דא"כ מקדים מעשר
לתרומה גדולה ועוד דתנן במסכת
תרומות פ"ק (מ"ה) אין תורמין מן
הלוקט ומן השכחה כו' ונראה לפרש
משום דתרומה דבר קל לתרום לא חש
להזכיר יש מפרשים דלמחר אין תורם
משום דבגזול רגילין לתרום (י) דמתן
במסכת מעשרות (פ"ב) מלא פירות
ממורחין בשדה מוכסין אסורים
משום גזל מפוזרין מותרין משום
גזל זין כן וזין כן חייבין
במעשר ופטורין מן התרומה לפי
שאי אפשר לגזול שעתק אלא
אם כן ניטלה תרומה גדולה:
ומתן

לר' אבהו דאמר כי קאמר ר' שמעון בן אלעזר דשינוי עומד בהכחשה
דהדר וכו' קאמר שמואל התם אין שמין לא לגב ולא לגזול אלא לזקוק
בהכחשה דלא הדר אלא לאביי דאמר כי קאמר רשב"א בהכחשה דלא
הדר קאמר מאי איכא למימר אביי מתני הכי אמר רב יהודה אמר שמואל
אמר

מאספורק. שם מקום: **בוצע צדק.** גזול ומצדק. בוצע כמו כל
בוצע נזעל (משל א): **מאי קאמר.** איירי בשכחה וקמני הרי שלך
לפניך והאי לינשא לא שייך למימר אלא דדבר שכחש מקדמותו
שאמר לו טלנו כמות שהוא כחוש: **מזוס פאה** להפריש מן

דמאספורק בית שמאי אוסרין וב"ה מתירין
מאי טעמיה דבית שמאי אמר קרא יגם
שניהם לרבות שינוייהם ובית הלל אמר קרא
הם ולא שינוייהם ובית שמאי הא כתיב הם
ההוא מיבעי ליה הם ולא ולדותיהם ובית
הלל תרתי שמעת מינה הם ולא שינוייהם
הם ולא ולדותיהם ובית הלל נמי הכתיב גם
גם לב"ה קשיא רבי אליעזר בן יעקב מאי
היא דתנאי א"ר אליעזר בן יעקב אומר הרי
שגזול פאה של חטין טחנה לשה ואפאה
והפריש ממנה חלה כיצד מברך "אין זה
מברך אלא מנאץ ועל זה נאמר ב"בוצע ברך
נאץ ה' ר' שמעון בן אלעזר מאי היא דתנאי
כלל זה אמר ר' שמעון בן אלעזר כל שבה
שהשביח גזול ידו על העליונה רצה נוטל
שבחו רצה אומר לו הרי שלך לפניך מאי
קאמר אמר רב ששת ה"ק ה"שביחה נוטל
שבחו כחש אומר לו הרי שלך לפניך דשינוי
במקומו עומד אי הכי אפילו השביח נמי
אמרי מ"פני תקנת השבים ר' ישמעאל מאי
היא דתנאי ימצות פאה להפריש מן הקמה
לא הפריש מן הקמה מפריש מן העומרים לא
הפריש מן העומרים מפריש מן הכרי עד
שלא מרחו מרחו מעשר ונותן לו משום ר'
ישמעאל אמרו "אף מפריש מן העיסה ונותן
לו א"ל רב פפא לאביי איכפל כל הני תנאי
לאשמועינן בב"ש א"ל הכי קאמרי אלא נחלקו
בית שמאי וב"ה בדבר זה אמר רבא ממואי
דלמא עד כאן לא קאמר רבי שמעון בן יהודה
התם אלא בצבע הואיל ויכול להעבירו על
די צפון ועד כאן לא קאמרי ב"ש התם אלא
לגבוה משום דאימאם ועד כאן לא קאמר
ר' אליעזר בן יעקב התם אלא לענין ברכה
משום ד'דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה ועד
כאן לא קאמר ר"ש בן אלעזר התם אלא
בהכחשה דהדר ועד כאן לא קאמר ר'
ישמעאל התם אלא לענין פאה משום דכתיב
תעזוב יתירא וכו' תימא ליגמר מיניה מתנות
עניים שאני כדבעי ר' יונתן דבעי ר' יונתן
מאי טעמא דר' ישמעאל משום דקסבר שינוי
אינו קונה או דלמא בעלמא קסבר שינוי
קונה והכא משום דכתיב תעזוב יתירא ואם
תמצ' לומר טעמא דר' ישמעאל משום
דקסבר שינוי אינו קונה תעזוב יתירא
דכתב רחמנא למה לי ותו לרבנן תעזוב
יתירא דכתב רחמנא למה לי מבעי ליה
לכדתנאי א"המפקיר כרמו והשכים לבקר
ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה
ופטור מן המעשר אמר רב יהודה אמר
שמואל הלכה כרבי שמעון בן אלעזר וכו'
אמר שמואל הכי והאמר שמואל אין שמין
לא לגב ולא לגזול אלא לזקוק בשלמא
לר' אבהו דאמר כי קאמר ר' שמעון בן אלעזר
דהדר וכו' קאמר שמואל התם אין שמין לא לגב ולא לגזול אלא לזקוק
בהכחשה דלא הדר אלא לאביי דאמר כי קאמר רשב"א בהכחשה דלא
הדר קאמר מאי איכא למימר אביי מתני הכי אמר רב יהודה אמר שמואל
אמר

הקמה. דכתיב לא תכלה פאת שדך
לקצור (ויקרא יט): **מרחו.** מחליק
את הכרי צרחת ומירוח הוי גמר
מלאכה למעשר הלכך מעשר כל
מעשרותיו תחלה ואחר כך נותן לו
פאה כדי שלא יפסיד עני שאליו
היה נותנו קודם מירוח אע"פ שעני
מזרף לקט שכחה ופאה הרבה ועושה
מנון כרי פטור מן המעשר שהרי
הפקד הוא אכל עכשיו שנמחרת
יזד בעל הבית נתחייב במעשר דהכי
אמרין במסכת צרכות (דף מ:)
לקט שכחה ופאה עששון צדוק
הוקבעו: **אף מפריש מן העיסה.**
פאה אם לא נתנה כבר ואילו לת"ק
מן העיסה לא דקנייה בשנייה והוי
ממון שאין לו תועיפס דעד השתא
דישה לאו שינוי הוא דלכול הוא
כמו שהיה: **איכפל פנאי.** טרחו ועמלו
ונתקבלו לכן: **בשכחה ודבר.**
מפטור וחזר לקדמותו: **תעזוב**
יתירא. נקדושים והיו כתיב לא
תכלה פאת שדך לקצור ובשור או
כשז כתיב לא תכלה פאת שדך
בקוצרך מרי קרפי תעזוב אותו למה
לי שמע מינה לאמרי שינוי דלא
קני הכא: **תעזוב יתירא למה לי.**
הא בעלמא נמי לא קני שינוי: ה"ג
והו לרבנן **תעזוב יתירא למה לי:**
המפקיר והשכים נזק. קודם
שיצאו עניים לנצרה שיזכו בהפקד
אם היו קודמין: פרט בכרס ולקט
צמחה: **חייב פטור כו'.** דאע"פ
דהפקד פטור מכולם דכתיב ארץ
שדך וכרמך מהני תעזוב יתירא
למעוטי כי ה"א גוונא דלא הוי
הפקד לפטור ואע"פ שפטור מן
המעשר. וכל הני כתיב תעזוב יתירא.
נקדושים כתיב כרמך לא תעולל
ופרט כו'. ובמשנה תורה (כז) כתיב
כי תצור כרמך לא תעולל וכן לא
תפאר אחריך דהיינו פטור. תפאר
אישקובי"ר. ופאה נמי מהכא משמע
דמתן דבי ר' ישמעאל (חולין דף
קלא). שלא תטול תפארתו ממנו.
שכחה כתיב במשנה תורה (סס) לא
תפאר לקחתו וגו'. ונחלקו כתיב
לא תפאר אחריך ואמר מר בפרק י'
דחולין (סס) אחריך זו שכחה ולא
ציו למיידר ומתכז צהילן לגר
לימוס אלא לא תפאר אחריך ואנא
ידענא דלעניינא הוא כדאשכחן בעמרים.
אכל במעשר לא כתיב תעזוב יתירא:
אין שמין. בפרק ראשון (דף י"א).

גזי צעלים מטפלין הנצילה אמר
שמואל דלנוקין הוא דשמין את
הנצילה לניוק ומוסיף עליה מוסיף
עד שמשלים לו נזקו אכל גזז וגזלן
שנטלו צמחה ומתה או כחשה אין
שמין את הנצילה אלא כחשה שלם
תהא והס' ישלמו צמחה מעליא
ורבא לעיל בשמעתינן: **בשכחה דלא**
הדר. כגון מתה או שצברה רגלה:
אמרו

א) סנהדרין ו: [ע"ש]
ב) שם פ"ה מוס' טו:
תמורה א: א) שבת מה
קלא. טוס' טו. צמח' מה.
ד) [צרכות מה. וס"ג]
ה) לעיל מה. מדרס מה:
חולין קלד: תמורה א: מה
נא. א) לעיל י"א. א) ויקרא
כג. א) נדמיו בירושלמי
במש' מעשרות פ"ג פ"ל
וכן הניה מהרש"א
בסנהדרין פ"ה ד"ה מרחו.

תורה אור השלם

1. לא תביא אתנן וזונה
ומחזר כלב בית יי
אלהך לכל גדר כי
תועבת יי אלהך גם
שניהם: דברים כג יט
2. כי הלך רשע על
תאות נפשו ובצע בדרך
נאץ יי: תהלים יג
3. וכרמך לא תעולל
ופרט ברמך לא תלקט
לעני ולגר תעזוב אותם
אני יי אלהיכם:

ויקרא ט י
ובקצרכם את קציר
ארצכם לא תכלה פאת
שדך בקצרך ולקט
קצירך לא תלקט לעני
ולגר תעזוב אותם אני יי
אלהיכם: ויקרא כג כב

לעני רש"י

אישקובי"ר. לטאטא,
לנקות.

רבינו חננאל

ובא רבה דהרחא הא דאביי
ואמי לעולם הני כוליהו
סבירא להו שינוי קונה,
ור' שמע' בן יהודה לא
אמי' אלא בצבע שיכול
להעבירו על ידי שמו
דאמרינן, ובית שמאי
דאמי' אם נתן לה באמנה
חטים ועשאתן סלת וכו'
אסור משום הלגבה
ומאי, ור' אליעזר בן
יעקב דאמי' הגזול חטים
וטענו וכו' והפריש ממנה
חלה אין זה מברך
להפריש חלה, אלא מנאץ
שמברך על מה שאינו
שלו, וזו היא מצוה הבאה
בעבירה. ור' ישמעאל
דאמי' נתן פאה אפילו מן
העיסה משום דכתיב תעזוב
יתירא מירכירי דקרא קא
מפיק ליה, ועד כאן לא
אמר ר' שמע' בן אלעזר
כל שבה שהשביח גזול
ידו על העליונה נוטל
שבחו, שכל הגזולין
משלמין בשעת הגזילה,
כחש אמי' לו הרי שלך
לפניך, בכחשה הדר בריא.
אמי' רב יהודה אמר שמואל
הילכתא כר' שמע' בן
אלעזר, ואקשינן, ומי אמי'
שמואל כחש מחזיר לו
הגזילה והאמי' שמואל אין
שמין לא לגב ולא לגזול
אלא לזקוק, פירי אם כחש
אין שמין ותוהנין לו
הגזילה בעינה לגזול אלא
נותן לו אחר כעין שגזל.
ופרקין אליבא דרבי, כי
קאמי' שמואל אין שמין
אלא נותן לו אחרת כעין
שגזל בכחשה אלא הדר,
דחביבין לה כחשה, וכו'
אמי' הלכה כר' שמע' בן
אלעזר וליה לשמוי' לא
סבירא ליה.